

Zahraníčněhospodářská strategie USA

- 1) Vnější chování USA je i nadále formováno vnitřními potřebami HP a obchodněpolitické regulace. Svět věnuje mimořádnou pozornost ekonomice USA.
- 2) Pokračuje posun mezi třemi centry, zvláště výrazný je nástup Japonska v oblasti mezinárodně finanční.
- 3) Politické a podnikatelské kruhy USA reagují rostoucím zájmem o mezinárodní hospodářskopolitickou koordinaci (G7). Není již možné své zájmy prosazovat jednostrannými kroky.
- 4) Zároveň dochází ke stále výraznějšímu odklonu od mnohostranných řešení k řešením bilaterálním a regionálním. Zde mohou vládní kruhy USA uplatnit stále svou negociační váhu. Mimořádný zájem o zóny volného obchodu, či komplexní smluvní uspořádání s JAP. Obchodní deficit je výsledkem obchodní výměny s několika málo zeměmi – na tyto je bilaterálně vytvářen silný obchodněpolitický nátlak.
- 5) Ve zbožové struktuře USA mají významné postavení zemědělské produkty, špičkové technologie a související služby (včetně problematiky autorských práv) – proto jim USA věnují maximální pozornost při mnohostranných jednáních.

- 6) Významná je pozice zahraničních filiálek amerických firem – jde o prodloužení vlivu a zdroj zisků.
- 7) USA věnují velkou pozornost mezinárodně měnovým otázkám a využívají specifické role USD.

Japonsko

Po 2.sv.válce ekonomika značně poškozena. Cíl: co nejrychlejší obnova a modernizace průmyslu a infrastruktury a zajištění dostatku prostředků pro dovoz potravin, surovin a investic.

50. a 60. léta – období aplikace *neokeynesiánských* přístupů;

v 70.letech - určitý typ *neoliberalismu* – ordoliberalismus (stát vytváří rámcové podmínky pro fungování ekonomiky, smíšené podniky a investice do „společnosti reálného blahobytu“)

Japonsko – nejstabilnější růst ze všech RTE – vzestup v 50., vrchol v 60. a kolísání v 70. a nebyvalé zpomalení a dokonce pokles v 90. letech.

Japonsko (378tis.km² a 125mil obyvatel) se v důsledku ekonomického rozvoje stává regionální velmocí.

50. a 60. léta

Cílem poválečné politiky světových mocností vůči Japonsku

- obnovit prostředí dodržování lidských práv
- zabránit obnovení Japonského militarismu
- okupace Japonska do roku 1951 a jeho demilitarizace

Základní problémy: odstranění nedemokratických institucí; - zastavení inflace; - zvýšení objemu produkce.

Využití kroky:

- pozemková reforma
- demonopolizace ekonomiky
- rozvoj pluralitní společnosti (založení odborů)
- omezení nadbytečné nabídky peněz
- kontrola pohybu zboží a kontrola mezd a cen

V roce 1948 **změna politického statutu** Japonska

- nejde nadále o nepřítele, ve strategii zadržování komunismu je JAP nadále spojencem USA
- JAP je projektem USA – snaha založení základů silného kapitalistického tržního státu na Dálném východě

Klíčová je **politika** soustředěného **investování do čtyř nosných odvětví průmyslu:**

- uhelný průmysl
- ocelářství
- energetický průmysl
- lodářství

Z toho vyplynula řetězová odezva a dále pak i růst spotřebitelské poptávky (akcelerovaný korejskou válkou – 1. poválečná konjunktura)

Japonská hospodářská strategie:

- cílem urychlený průmyslový a ekonomický růst
- důraz na akumulaci kapitálu (má podpořit nové investice a zavádění moderních technologií)
- menší význam je přikládán osobní spotřebě
- dochází k nadbytku zboží a objevuje se problém odbytu
- masivní podpora exportu

Strategie růstu opírající se o investice, technologie a vývoz –
„exportně determinovaná strategie růstu“ .

Strategická rozhodnutí:

- výběr exportních trhů – USA
- výběr rozvíjených průmyslových odvětví – ocelářství, rafinace ropy, - petrochemie, automobilový a letecký průmysl, strojírenství a později elektronika
- vývoz je podporován širokou škálou proexportních opatření
- dovoz je omezen celou škálou protekcionistických opatření

V JAP se objevila **bezprecedentní úroveň podnikatelské zainteresovanosti** na rozvoji národní ekonomiky – ekonomika je vnitřně homogenní a subjekty jsou národohospodářsky angažované.

Průměrné **tempo růstu HDP** v 60. letech 10,5%. Zároveň **malá nezaměstnanost a přijatelná inflace. Aktivní obchodní bilance** je zdrojem vývozu kapitálu. Narůstají Japonské devizové rezervy. Roste poptávka po podhodnoceném jenu.

Stranou zůstává řešení **sociálních** a později **enviromentálních problémů**.

70. a 80. léta

Po prvním **ropném šoku 1973** se mění situace:

- růst cen ropy znamená první poválečnou recesi
- začíná narůstat nezaměstnanost
- dochází k rozsáhlým úsporám paliv a surovin
- dochází k zavádění nových technologických postupů

Inovace a úspory (a vynikající organizace v průmyslových kartelech), přizpůsobivost pracovní síly – vedou k ***zvýšení produktivity práce a k oživení ekonomiky*** (po roce 1976 opět růst o více než 4%).

Druhý ropný šok vede rovněž k ekonomickému poklesu a inflaci, avšak (v důsledku úspor a inovací) v mnohem menší míře.

Základem **HP v 80. letech** se stalo přeorientování ekonomiky na progresivní a vědecky náročná odvětví (elektronika, obráběcí stroje, kancelářské zařízení) a dochází také v rychlému rozvoji služeb.

Výrazný ***růst devizového kurzu jenu zhoršuje exportní podmínky*** a tlačí na urychlení strukturálních přeměn. Nejvýznamnější je přeorientování ekonomiky na domácí poptávku.

V polovině 80.let nebyla ***vysoká aktivní salda obchodní bilance*** už nadále ***obchodními partnery*** akceptovatelná. Zároveň dochází ke ***krizi dosavadního způsobu života***. Ten byl charakteristický relativně nízkým spotřebním a sociálním standardem.

Z toho vyplývá **odklon od dosavadní HP** - změny:

- v zahraniční politice odklon od politiky ***jednostranného prosazování zájmů*** k politice harmonizace vztahu se zahraničím
- v domácí politice odklon od politiky exportního růstu k politice růstu vedeného domácí poptávkou

Harmonizace vztahů se zahraničím spočívala v ***odbourávání protekcionismu*** a ochotou k ***růstu kurzu*** Jenu.

Reakcí ekonomiky je pak snižování jednotkových nákladů zboží a zavádění nových technologií + využívání subdodávek ze zemí s levnou pracovní silou (JV Asie).

V letech 1986-1990 je JAP ve výrazném konjunkturálním vzestupu (***bublinový boom***), růst HDP 4,5%. Příznivě se vyvíjí nezaměstnanost a inflace.

90. Léta

V roce 1991 začaly vývozy růst opět rychleji než dovozy a zvyšoval se aktivní schodek obchodní bilance – příčinou byl kromě rostoucí konkurenceschopnosti i pokles cen ropy.

Paradox prosperity – životní úroveň obyvatelstva se nezvyšovala adekvátně ekonomickému rozvoji.

V roce **1991** vypukla **deprese** – v roce 1992 dochází k výjimečné recesi – jde o teprve druhou recesi (1973).

Recese a řada politických afér ústí ve volební neúspěch 38 let vládnoucí Liberálně demokratické strany.

Vládní reformy (Big Bang) nezabírají a recese se prohlubuje 1998 (Asijská krize).

Příčiny: slabá spotřebitelská poptávka a problémy bankovního sektoru a následné zhroucení cen nemovitostí (důsledek bublinového boomu)

Nový prvek – nezaměstnanost (4,1%)

Zahraníčněhospodářská strategie Japonska

- 1) V poválečném období nepřetržitý ekonomický růst (s tendencí postupného zvolňování) a to bez ohledu na špatnou výchozí pozici
- 2) Významná orientace na USA v poslední době i na ostatní trhy
- 3) Mimořádně závislé na mezinárodní dělbě práce
- 4) Základní disproporce mezi nedostatečnou palivovou a surovinovou základnou a produkčními ambicemi a výkonností
- 5) Specifická bezpečnostně-strategická situace (umožňuje orientovat prostředky do civilního sektoru)
- 6) Značná asymetrie zapojení JAP do SE – velká dovozní zranitelnost (to má důsledky pro podobu zahraniční politiky JAP)

Japonsko přistupuje k **mezinárodní směně** jako k možnosti rozmístovat vlastní produkci zpracovatelského průmyslu, zatímco v dovozní relaci klade důraz na dovozy surovin, paliv a potravin. Odtud plynou vysoká aktiva zahraničního obchodu JAP.